

RENAȘTEREA

ORGAN NAȚIONAL-BISERICESC SĂPTĂMÂNAL

Abonamentul anual: 400 Lei.

Director: Dr. I. MATEIU

Redacția și Administrația:
Cluj, Strada Iuliu Maniu Nr. 36.

Cenzurat.

Donațiunea Doctorului Eugen Nicoară.

„Pe cei bogați ai veacului acestuia, îndeamnă-i să nu se înalte cu gândul, nici să nu-și pună nădejdea în bogăția cea nestătătoare; ci întru Dumnezeu cel viu, carele ne dă toate cu prisosință spre desfătare; astfel îndeamnă-i să facă bine, să fie lesne dătători, împărțășitori față de alții, să se îmbogățească în fapte bune, agonisindu-și astfel o temelie bună pentru dobândirea vieții ce va veni“.

I Timotei, VI, 17—19.

Cine dintre cei ce-au luat cunoștință de marinimoasa donație a doctorului *Eugen Nicoară*, nu a simțit un profund fior de bucurie, nu a încercat o înduioșătoare emoție sufletească?

Un fiu de preot, zelos credincios al Bisericii pe care cu atâtă vrednicie și evlavie au slujit-o moșii și părinții săi, izbutește după nenumărate greutăți, prin neobosită muncă să realizeze o avere considerabilă, și în loc să abuzeze de ea după obiceiurile timpului, în loc să o istovească prin desfătări, lux și orgii vinovate, dânsul se gândește la cei suferinzi. Înaltă un minunat spital în valoare de multe milioane. Iar pentru ca opera sa umanitară să dăinuiască, o încredințează cu adâncă recunoștință Bisericii!

Strălucit gest, înălțătoare pildă de evlavie creștinească! Generații dearândul vor proslăvi cu admirație și recunoștință pe generosul binefăcător al Bisericii și Neamului: *Dr. Eugen Nicoară*.

Reflectând însă cu vie satisfacție asupra acestei remarcabile donații creștinești, făcută pe sama tinerii noastre Eparhii, și cum de atât rar se fac asemenea donații, mi-au venit în minte și mi-am dat sama în acelaș timp de roștul semnificativ ce-l au cuvintele Scripturii, pe cari le-am citat la începutul acestui articol.

Sfântul apostol Pavel, i-a dat lui Timotei, „adevăratul său fiu în credință“, după ce l-a rânduit arhi-păstor al sufletelor credincioșilor din Efes, între alte îndrumări folositoare și pe aceea de a îndemna ep cei bogați la înțelepciune și acte caritabile.

Rar se va găsi un exemplu asemănător de Arhiereu, care să urmeze povața Apostolului pe urmele lui Timotei și ale atâtor arhipăstori creștini, în decursul veacurilor, cum este în această privință P. Sfințitul nostru *Episcop Nicolae*. Pentru realizările strălucite ce le-a pro-

pus în Eparhia Clujului, P. S. Sa a apelat cu insistență la sprijinul bogaților și spre marea sa bucurie și mângâiere, acest sprijin l-a avut cu prisosință. Contribuțiile benevole pentru zidiri de biserici, pentru înzestrarea acestora, pentru inițierea și promovarea de acțiuni caritabile și sociale, au încurs în mod simțitor la îndemnul P. S. Episcop *Nicolae Ivan*. Care a fost îndeosebi motivul succesului nebănuit în această privință? A fost siguranța donatorilor că banul lor intră în mâni bune, sub chivernisire de o cinste ireproșabilă și că astfel va servi la îndeplinirea scopului binecuvântat, pentru care a fost destinat.

În Eparhia Clujului s'au realizat în cei câțiva ani, dela reînființare și până azi opere de o remarcabilă valoare materială, binecunoscute tuturor, și fonduri de multe zeci de milioane s'au strecurat prin mâinile celor încredințați cu mânguirea acestor fonduri; însă niciodată n'a căzut vr'o urmă de bănuială, niciodată nu s'a evidențiat vr'o neglijență vinovată în administrarea banului public. În aceasta rezidă tăria și taina succesului, care stă la temelie propășirii

„Isus le vestea Cuvântul prin multe pilde de felul acesta, după cum erau ei în stare să-l priceapă. Nu le vorbia de loc fără pildă; dar când era singur la o parte, lămuria ucenicilor Săi toate lucrurile.“

Marcu, 4. 33—34.

uimitoare a acestei de Dumnezeu binecuvântate Eparhii sub înțeleapta oblăduire a P. S. Episcop *Nicolae Ivan*.

Din nimic s'au făcut lucruri de necrezut. Dar donațiile credincioșilor, începând dela umilul muncitor al satelor și până la cetățeanul avut al orașelor au putut săvârși minuni la poava aceluia, care a știut unde și când să îndemne și cât mai fericit și mai bine să chivernisească.

Donațiunea doctorului Eugen Nicoară vine să pună coroană acestor binecuvântate străduințe. Încrederea sa în Biserica reprezentată prin Arhiereu, ale cărui neîntrecute fapte le cunoaște și le admiră, l-a determinat fără preget să pășească astfel pe calea indicată de cuvintele Scripturii.

Dorim din suflet ca aceeaș siguranță, aceeaș încredere să animeze pe câți mai mulți fii bravi ai Bisericii noastre strămoșești, cari cași doctorul Nicoară să-și depună obolul lor, jerfă pe altarul neprihănit al Bisericii și al Neamului. Atunci munca lor nu va fi fost zădarnică, și mângâierea și fericirea lor sufletească își va fi întemeiat izvor nesecat de binecuvântare și recunoștință veșnică.

I. V.

FOILETON

Generalități asupra Sfintei Scripturi.

(Urmare)

IV. Combterea tezei critice.

Argumentarea raționalistă oricât ar fi de pretentivă nu reușește să sdruncine adevărul tradițional al poporului iudeu, privitor la istoria vieții religioase și la originea cărților sfinte ale Vechiului Testament.

Nu poate fi concepută o cercetare științifică obiectivă când pornește dela idei preconceptuate. Irealitatea revelației divine trebuie dovedită nu pur și simplu pretinsă. Sprijinul adus acestei păreri de universalitatea legii evoluției este fictiv. În general legea evoluției nu poate fi aplicată în domeniul vieții religioase, în special nu are loc în istoria monoteismului iudeu. Istoria ne dă o mulțime de exemple despre absența unei evoluții ascendente în concepția religioasă a popoarelor străvechi.

La babiloneni, assirieni, egipteni, fenicieni, romani, greci etc., politeismul istoric apare ca o de-

cadență dela o idee religioasă superioară. Se poate afirma pe drept cuvânt, că străvechea religie a omenirii a fost monoteismul.

Poporul iudeu în conservatismul lui particular și prin mandatul expres al providenței divine se face păstrătorul acestei forme superioare de viață religioasă. Și intrucât puritatea acestei forme nu se putea păstra milerii dearândul pe cale naturală, intervenția providenței devine o necesitate. Dumnezeu descoperă deci adevărurile eterne omenirii străvechi, El se îngrijește ca acestea să se păstreze intacte în mijlocul omenirii prin poporul ales, ferindu-l pe deoparte de contactul intim cu alte popoare și descoperindu-se lui în diferite rânduri și forme diferite.

Deci imposibilitatea aplicării legii evoluției în domeniul vieții religioase, istoricește dovedită este tocmai un esențial document al realității revelației divine. Ceeace nu însemnează că legea evoluției nu și-ar fi imprimat siglul în Sf. Scriptură. Nu putem admite aplicarea acestei legi pentru a denatura adevărul, referitor la originea religiei iudaice și străveche a omenirii peste tot. Religia iudaică dela început este monoteismul, acesta însă prin activitatea

profeților este nobilitat și aprofundat. Conștiința monoteistă a națiunii iudaice din contactul cu politeismul păgân adeseori este întunecată, se reface din nou prin suferințe. Iată urmele evoluției.

Cu mai multă seriozitate trebuie privită argumentarea originii cărților sfinte în special a Pentateuhului.

Exegeza conservativă contemporană, reduce Pentateuhul la Moise ca la autorul principal. Nu se știe însă a accentua, că în afară de părțile esențiale, sunt multe intercalări postmozaice. În special sunt de observat adausuri făcute de un anonim de mai târziu în partea legislativă.

O a doua direcție în exegeza contemporană, care numără teologi de seama lui Lagrange, Hummelauer, Nihel etc., consideră Pentateuhul în forma lui actuală, drept o operă colectivă epocii postmozaice, cu toate că o parte principală se poate atribui direct lui Moise.

Ambele direcții sunt categorice într'o privință, fie că avem să atribuim lui Moise întreg Pentateuhul în forma lui actuală, cu excepția alor puține intercalări ulterioare, fie că la Moise se reduce numai o mică și neînsemnată parte, și autori poste-

Răsfoind „Șematismul Vener. Cler al Eparhiei gr.-cat. române a Maramurășului pe a. 1932“

În rezumat sunt dela 73—500 suflete 37 parohii, dela 500—1000 suflete 111 parohii, 1000—2000 suflete 72 parohii și peste 2000 suflete 24 parohii.

II.

Ce privește vechimea parohiilor, după cum am amintit, la cele mai multe e pus anul de când ființează, iar la restul doar că e „parohie veche“.

Așa chiar la cea dintâi parohie din șematism, la Ardușat, se arată că parohia există din 1636. De existat, a existat sigur și înainte de acest an, însă nici de cum ca unită, ci ca parohie ortodoxă. Vechimea ei, mi se pare, că e socotită după matricole, cari sunt din 1636. La felu și Chechiș (districtul Baia-Mare) din 1600, judecată după biserica veche din 1630, căci matricolele sunt abia din 1827, apoi Groși „cam din 1600“, cu matricole din 1811 etc.

Datele de când ființează parohiile ne mai descopere un lucru interesant și demn de relevat. Uniții în răstimp dela 1884 până la 1920, și-au înființat numai 3 parohii: Moisei (1900) cu 867 suflete, Sârbi (1904) cu 1123 suflete inclusiv filia, Viile Satu-mare (1908) cu 787 suflete. Sub era românească din 1920—1930, și-au înființat 10 parohii, între cari Apatu cu 190, filia 309 suflete, Cehul-silvaniei cu 210 suflete, filia 296, Valea Porcului 254 suflete etc.

În vicariatul Rutenilor, cu dată fixă nu este indicată nici o parohie mai veche de 1751. Dintre parohiile înființate înainte de războiu ultima datează din 1894, iar penultima din 1884. Sub era românească s'au înființat două: Cidreag (1920) cu 633 suflete și Peregul-mare (1922) cu 628 suflete.

Anul de când datează matricolele, fiindcă numai cinci sunt mai vechi de 1763, [Ardușat (1636) Șieu pe Iza (1660) Botiz (1700) Săliștea de sus (1707) și Rozavlea (1717),] aproape pentru fiecare parohie, pare

a fi anul trecerii la uniți. Așa dela 1717 se sare tocmai la 1763, iar de aici la 1772. Începând din acest an, există câte una două matricole din fiecare an, până la 1884, câte mai multe din anii 1824 (25) 1825 (10) 1826 (5) 1831 (5) și 1859 (9) trecându-se apoi deadreptul în anii erei românești.

Aceasta deducție logică o fac din faptul că la foarte multe parohii, data vechimei matricolei coincide cu data vechimei parohiei, sau e foarte apropiată (Potău, Fărcașa, Săsari, Culcea, Someș Guruslău, Homorodul de mijloc, Crucișor, Pomi, Baia-Sprie, Fermezeu etc. etc.

În întreagă eparhia, sunt biserici românești 97 de lemn, 189 de piatră și 14 capele; biserici rutenești, 23 de lemn și 28 de piatră și 4 capele.

Fiind indicată vechimea bisericilor, merită relevate bisericile mai vechi de 1750, în număr de vreo 30, toate vechi biserici ortodoxe. Cea mai veche este cea din Săcălășeni (Baia-mare) biserică de lemn din anul 1442 îi urmează cea din Budești, 1586, Buzești, cam din 1600, Lechința 1604, Breb, cam din veacul XVI, Chechiș, 1630, Ardușat, 1640, Sașugatag, 1642, Strămtura, 1661, Sârbi, 1665, Săliștea de sus, 1680, șapte sunt din 1700 (Poeni, Sărăsău-de-piatră, Iadăra, Donuim, Berința-de-piatră, Sălățig și Urmeniș) una din 1709 (Uilac) trei din 1717 (Icud, Rozavlea, și Desești) restul de 10 din anii 1718.—1750.

Ca o anomalie amintesc, că în Cavnicul-de-jos, cu 776 suflete români uniți, serviciile divine se fac în biserica romano-catolică, cari cu toatecă sunt numai 150 suflete au și biserică și capelă. Deasemenea în Ocna-Șugatag, biserica e comună cu rom.-catolicii. Aici uniții sunt în minoritate. În șematism se spune: „O. Ș. parohie din 1860. Biserică parohială de piatră din 1835, comună cu romano-catolicii“. În Hondolul-Ilbei,

biserica de piatră încă e proprietate comună cu romano-catolicii. Sunt 285 gr.-cat. și 65 rom.-cath.

Ortodocșii în șematism. Am amintit la început, că la fiecare parohie e arătat și numărul sufletelor diferitelor confesiuni. Se înșiră imediat după numărul sufletelor greco-cat. urmați de rom.-cat. și apoi de ortodocși. Și de astădată ca și de altădată dragostea de neam și de rit, a fost înăbușită de dragostea de papistășism.

Autorul, într'o notiță dela început, declară că nu garantează de exactitatea cifrelor. Aceasta îi scuză în parte greșelile, cari ne privesc în deosebi pe noi. Le socotesc după cele câte le-am putut controla în cele 33 parohii și filii ortodoxe. Plusuri sunt doar la două sau trei, abundă însă minusurile cari uneori se scoboară până la a treia parte din numărul exact al sufletelor. Așa la Ilba arată 10 suflete în loc de 118, Somcuta-mare, 40 în loc de 87, filia Berchez, 51 în loc de 145 (aici se putea evita greșala, întreg satul fiind românesc, din cari 65 uniți) Sighet, 410 în loc de 1430, Borșa (trei parohii) 1820 în loc de 2346, Ferești, 68 în loc de 160, Valea-Porcului, 312 în loc de 352, Vișeu-de-jos, 912 în loc de 1650 etc.

Drept curiozitate statistică vom aminti, că avem ortodocși presărați în 106 parohii din cele 206 române unite și în 43 filii din 132 filii ale lor. Atât în unele parohii, cât și în filii, noi avem, la rândul nostru, parohii și filii și anume: în protopopiatul Cetatea-de-piatră, 17 parohii și 3 filii, Maramureș, 16 parohii cu 11 filii, cu un număr total de 26.483 de suflete. N'am socotit parohiile și filiile din cuprinsul eparhiei Oradea și protopopiatul Ungurașului, circa 2000 suflete, deasemenea nici cele din mitropolia Bucovinei (parohia Boian cu filiile ei, cu circa 7 mii ort.) Vicariatul rutenesc nu l'am luat în socoteală căci în Bucovina în tot locul — cu excepția alor 2 parohii — rutenii uniți sunt în minoritate față de ortodocși.

Sectarii. Șematismul are înșirate între confesiuni și pe sectari sub numirea de pocăiți și anume în 99 de parohii și filii, având în total 16 case de rugăciuni cu circa 1700 suflete. (N'am socotit pe ruteni).

Numărul cel mai mare de sectari e arătat în Vișeu-de-jos, 172, cu casă de rugăciune, apoi în Hodod, cu 107 credincioși, Sighet, 84, Moisei, 64, Săpânța 55 etc. în fiecare loc cu casă de rugăciuni.

Pe fața 115 șematismul se încheie cu o tabelă de date rezumative din întreaga eparhie, pe cari le-am redat în cuprinsul articolului. Pe pag. 116 se continuă cu „Ordinul Sf. Vasile Cel Mare“ despre care se spune că e „singurul ordin călugăresc de rit oriental, aflător pe teritoriul eparhiei Maramureșului, având casa mămă și reședința în Mănăstirea Bixadului jud. Satu-mare“.

„Urme despre existența acestei mănăstiri sunt de prin v. al XVI-lea (deci tot ortodoxă n. a.) Biserica actuală e din 1771... Actuala locuință de piatră a călugărilor este din 1896. Mănăstirea din timpuri memorabile este locuită de călugări răsăriteni (ortodocși? n. a.) ai ordinului Vasile cel Mare și este cel mai cercetat loc de pelerinaj din părțile nordice ale Ardealului. Aici se venerază o veche icoană a Maicii Domnului, pictată pe lemn, a cărei origine se perde în negura veacurilor (e deci ortodoxă n. a.) Ea a fost totdeauna și continuă a fi un obiect de specială venerație pentru toți pelerinii“.

Iată o mărturie prețioasă a continuității tradiției ortodoxe!

Urmează numele membrilor ordinului, având egumen pe P. C. S. Pr. Atanasie A. Maxim. Intre preoții ordinului, în număr de 6, este unul cu numele de Eduard. Nu știu în care sinaxar ortodox au aflat acest nume de sfânt papistășesc.

Ordinul are și 6 clerici, dintre cari unul e la studii în Roma, 4 în noviciat la Muncacevo (Cehoslovacia) vechiul Munkács, de unde înainte de război eșiau ungurizați toți teologii români uniți cari făceau acolo studii

riori lui compun colecția, Pentateuhul este o operă inspirată de Dumnezeu.

Pentru noi nici nu este important dacă avem să reducem primele 5 cărți sfinte ale Vechiului Testament la Moise, sau alt autor, ci ne interesează dacă sunt un produs al evoluției, sau al inspirației? Un lucru nu se poate concede criticei, că Pentateuhul este o scriere tendențioasă, o falsificare a istoriei iudaice. Contribuția lui Moise, marele legislator iudeu la compunerea acestei opere e de netăgăduit. Că ici colo se mai schimbă anumite dispoziții ale lui Moise, este inevitabil. Împrejurări diferite de viață creiază legi noi. Astfel în 1 Cronici 23, 24 se spune că David stabilește începutul activității levitilor în anul al 20-lea al etății, în contrast cu Num. 4, 3 unde este amintit anul al 30-lea, sau Num. 8, 24, anul al 25-lea. Dacă iarăși asemenea schimbări provocate de anumite împrejurări de viață sunt intercalate direct în legislația mozaică, este un obicei oriental și are o justificare. Moise este autoritatea legislativă iudaică prin excelență.

Afirmația critică că în timpul lui Moise n'a putut exista o legislație, câtă vreme secolele urmă-

toare nu amintesc nimic despre ea, este prematură. E drept că Iosua, Judecători, Samuil nu amintesc direct despre legislația mozaică. Să se țină cont de vitregia vremilor descrise aci. Cultul monoteist nu putea fi practicat în toată libertatea, precum preconizează legea mozaică. Legea deci nu stăpânește situația. Existența ei indirect însă este vizată în toate acele locuri unde se vorbește despre cortul sfânt, sicriul legii, pânea punerii înainte, etc.

În cartea Regi, David la finea vieții lui vorbește direct despre legea mozaică. Profetii amintesc de legea mozaică numindu-o legea lui Iahve, având în vedere originea ei primară.

Astfel Osea cunoaște ideile fundamentale ale „legii“, cunoaște anumite dispoziții cultice. Ceeace el știe, cunoaște și ține cu sfinenie întreg poporul.

În predicele lui folosește adesea terminologia juridică mozaică.

La fel fac și ceilalți profți.

(Va urma)

Prof. G. L. MUNTEANU

La **Librăria Eparhiei ort. din Cluj, Piața Cuza Vodă Nr. 6**, se află de vânzare următoarele cărți:

	Lei
În slujba misionarismului ortodox.	310 p. 100
Pentru neam și lege, 40 cuvântări împotriva adv. și baptiștilor.	182 p. 35
Primejdia sectelor religioase și mijloacele de apărare.	29 p. 1929 10
Glasul pietrelor, predică călăuzitoare pt. ort. activă, 39 p. 1931	15
Pentru slujitorii altarului, meditații și îndrumări.	48 p. 1925 10
Pastorația individuală și colectivă.	50 p. 15
Istoria predicii la Români.	303 p. 1921. 50
Ațiunea catolică și ortodoxia activă.	35 p. 15
Baptismul în România din punct de vedere ist. național și religios.	72 p. 6
Cheia sectelor religioase din România.	198 p. 1930. 25
Combaterea Catehismului baptiștilor	5
Credința care lucrează. Chemări către laici și fețe bis.	97 p. 1931 30
Credința, Morala și neamul.	86 p. 1929 60

Expediția se face prompt și cu îngrijire prin colet postal contra cost sau cu ramburs. La prețurile de cost se mai adaogă și spesele postale.

Cețiți și răspândiți „Viața Ilustrată“

și cu cari e împânzită eparhia, îndeosebi în Maramureș, unde și azi preoții vorbesc mai bucuros ungurește, chiar și în familie. Când vorbesc românește ai impresia că stai de vorbă cu preoți romano-catolici cari au învățat românește păstrând accentul unguresc. O spun din proprie experiență. Cine vrea să se convingă să stea de vorbă de pildă cu preoții Cosma din Dragomirești sau Vlad din Sălișteea.

De ce a trebuit să fie trimiși acești tineri clerici tocmai la Munkács, când puteau face noviciatul tot așa de bine și la Bixad?

Se continuă cu lista profesorilor de religie (7), a celor deficienți (5) și a celor ce sunt în alte funcțiuni (3).

Intre profesorii de religie este și P. On. Ioan Lutzky prof. la lic. de stat IV din Cernăuți, care este „consilier al Eparhiei din Sanislau“.

Pagina 118 cuprinde lista absolvenților de teologie nehirotoniți (14) și apoi clerul tânăr în anul școlar 1931—1932, la Roma 3, la Strasbourg 2, la Blaj 4, la Cluj 29 și Oradea 4.

Totul se încheie cu un indice alfabetice al preoților, numele anul nașterii și data hirotonirii, și cu al doilea indice al parohiilor și filiilor.

Și acum câteva concluzii.

Lipsește din acest șematism capitolul activității pastorale. Poate că n'a fost obiceiul de a se scrie așa ceva în șematisme. Azi însă lumea s'a schimbat și unde se înșiră atâtea nume ilustre de canonici, cu titluri bombastice, atâția zeci de protopopi actuali și onorari, toți cu reverenți im-

pestrite cu roșu, preoți și administratori parohiali, unii chiar doctori de Roma, lumea vrea să știe și ce activitate pastorală religioasă și mai ales românească desfășoară, în această parte de țară, săracă și materialicește culturalicește.

Noi ortodocșii în aceste părți e drept că nu suntem prea mulți, însă câți suntem, purtăm foarte ridicat steagul românismului. Preoții noștri și alături de ei învățătorii din vechiul regat, duc o luptă fătășă prin intrasigența românismului, pentru împrăștierea atmosferei ungurești ce mai stă și azi ca o păclă în casele multora dintre preoții uniți. Democratismul ortodocșilor i-a pus în legătură imediată cu poporul, contrar aristocratismului preoților uniți, cari după moda celor romano-catolici s'au ținut și să țin încă izolați de popor.

Ortodoxismul și mai ales teama de a nu-și pierde credincioșii, i-au sililit totuși pe mulți să aibă o atitudine mai creștinească cu poporeniilor lor în chestiile taxelor stolare, cari erau exagerat de mari și insuportabile, cu deosebire în săracul Maramureș.

Noi vom fi mulțumiți dacă ortodoxismul va lucra și mai departe în interesul românismului, cât a lucrat și până acum, ca să-și justifice și din punct de vedere național, pe lângă cel istoric și religios, necesitatea reînvierii adevăratei episcopii ortodoxe a Maramureșului, căci episcopia unită de Baia-mare (zisă a Maramureșului) n'are dreptul și nici nu poate să fie continuatoarea vechii episcopii ortodoxe.

intimitate și de concentrată scrutare a sufletului. Nici așa numitele exerciții spirituale nu sunt potrivite, cu forma lor rigidă, de cele mai multe ori teatrală, când cetește unul cu gravitate circumstanțială, iar ceilalți trebuie să-și increțească fruntea în pumni, nu mai puțin circumstanțial.

Când convorbirea nu se antrenează dela sine, pe nesimțite, în jurul unei probleme, se va lua ca punct de plecare un capitol de Scriptură, sau un aliniat dintr'o carte de cugtare religioasă (b. o. „Ortodoxia“ lui Bulgakov) și în jurul ideii din acel capitol se va desvolta o convorbire, care poate lărgi acea idee, o poate pune în lumini diferite. Uneori se va găsi un participant care din gândurile și lectura lui de peste săptămână va aduce, oral sau în scris, un excerpt care ar putea stimula interesante mărturisiri de ale altora. Protopopul sau preotul din comitetul local al F.O.R.-ului, va avea, în cele mai multe cazuri, sarcina inițiativei la alegerea problemei de discutat și la îndrumarea nesilită a covorbirii pe o linie cât de dreaptă.

Să fie acestea, niște ședințe, descoperitoare de suflet pentru fiecare participant. Le consider ca un program minimal pentru membrii F.O.R.-ului, cel puțin pentru un an.“

*

F. O. R. cercul Luduș.

În protopopiatul nostru F. O. R., s'a creiat cu aceeași însuflețire ca și în celelalte părți ale Eparhiei. Cler și mireni s'au strâns, cu mare entuziasm, în jurul noului steag de luptă ortodoxă, legând cele mai bune speranțe de rezultatele ei. Trecând peste greutățile și decepțiunile începutului, astăzi grație energiei vrednicului vicepreședinte dlui Dr. N. Corlățeanu, F. O. R.-ul cercul Luduș este ceea ce noi credeam dela început.

Dl Dr. Colățeanu este bucovinean și ca toți bucovinenii este foarte însuflețit și cu multă dragoste față de biserică, neam, cultură și progres. A fost magistrat, azi avocat în Luduș. Ocupat peste măsură își părăsește ale sale și fără să cruțe nimic, liniște, timp sau bani se deplasează în pa-

rohiile noastre ascunse și răslete, mai ales cu ocazia cercurilor religioase, unde ține conferințe, sfătuește în tot ce este bun, atacă răul și mai ales dă credincioșilor cuvinte de îmbărbătare și întărire în credința noastră strămoșească.

Astfel, în ziua de 25 August a. c., s'a ținut cercul religios în parohia noastră fruntașă Sălcud cu care ocazie s'a făcut și botezul fiicei mai mici a preotului local Octavian Chirila. Sf. taină a botezului a fost administrată de însuși P. On. D. protopop R. Popa iar nașe fiind d-soara Luța și d-na protopopcasă.

D-na și dl Dr. Corlățeanu ca și în alte parohii au fost prezenți și aici. Au luat parte la slujbe apoi dl Dr. Corlățeanu după masă a ținut în localul școlii confesionale o conferință foarte bine reușită despre „Poporul românesc și credința strămoșească“. Tema bine aleasă și temeinic argumentată și mai ales bine predată a mulțumit din deplin pe credincioși. Vorbește bine, rar, limpede și convingător, într'o limbă românească cu dialect bucovinean, plăcută.

Tot astfel s'a prezentat dl Dr. Corlățeanu în ziua de 9 c., și în parohia Chincis, unde s'a ținut cercul religios. Și aici a ținut o conferință, a sfătuit, a combătut multe din relele dela sate. Credincioșii au rămas foarte mulțumiți și au rugat pe conferențiar să-i cerceteze cât mai des, cu astfel de sfaturi.

Iată că și de data aceasta se verifică adevărul că „Omul sfințește locul“.

Noi preoții din acest protopopiat nu avem decât cuvinte de laudă pentru dl Dr. Corlățeanu. Îl felicităm și ne mândrim cu dânsul.

Iar dacă poetului i-a plăcut să numească Bucovina o frumoasă grădină, nouă ne place să-l numim pe dl Dr. Corlățeanu de una dintre florile alese ale ei, care smulsă din pământul străbunilor lui și replantată aici la noi, ne face cinste cu parfumul de înfrățire românească și ortodoxă ce-l împrăștie din abundență în sufletele românilor de aici.

PR. IOAN VELȚAN-Chincis.

Probleme pentru F. O. R.

Păr. prof. Dr. D. Stăniloae, publicată în Nr. dela 16 l. c., al „Telegrafului Român“ un foarte bun articol în legătură cu activitatea „F. O. R.“-ului nostru. Sugestiunile ce le dă sunt cu totul în vederile noastre, mai ales că ele sunt concretizate chiar în programul tipărit al F. O. R.-ului, program tipărit în mii de exemplare și trimis tuturor secțiunilor, spre studiere și aplicare.

Ne facem deci o plăcere reproducând părțile esențiale din articolul pâr. Stăniloae cu nădejdea că ele vor fi un prilej de meditație, cu îndemnuri la practică religioasă, pentru mirenii noștri.

„Mă gândesc la o acțiune care să se resfrângă asupra membrilor F.O.R.-ului, personal. E drept că intelectualii noștri ardeleni au cea mai respectuoasă atitudine față de biserică și-i apreciază just importanța unică și indispensabilă în viața poporului. Chiar entuziasmul cu care au răspuns chemării de-a intra în F. O. R., o dovedește. Dar nu e mai puțin drept că respectul lor față de biserică e prea mult un act de judecată și prea puțin unul de simțire. Constată ei — atât prin observație, cât și în urma unor raționamente logice — că biserică e pârghia morală necesară în viața poporului, dar nu simt deajuns și pentru sufletul lor trebuința de-a comu-

nica cu toate darurile dumnezeiești din ea.

Ne trebuie un program religios pentru membrii F. O. R.-ului.

În senzul acesta avem următoarea propunere: Intelectualii noștri și așa ies aproape în fiecare seară la cafenea, la casină sau la club ca să mai afle ce-i în lume, ce-i în oraș. Cred că nu le-ar fi deloc greu să dedice o seară pe săptămână un ceas ideilor și discuțiilor religioase. Se fixează un loc potrivit pentru astfel de întâlniri (eventual chiar o cameră mai retrasă la casină). Cine simte trebuința, vine. Nu trebuie să ne descurajăm, chiar dacă nu vin mai mulți de 3—4 inși. Important e să se formeze în fiecare oraș un nucleu cât de restrâns, mai insistent preocupat de idei religioase. Condiția principală care trebuie accentuată cu toată puterea, este ca să nu se vorbească în cursul acestui ceas decât de chestiuni intime religioase. Pe urmă, sau și înainte, se poate discuta și despre alte lucruri. În cursul aceluia ceas va fi o convorbire cât se poate de naturală, de liberă și de intimă, dar mișcându-se în jurul unei probleme religioase. Fiecare își va mărturisi gânduri și experiențe, îndoeli și certitudini de natură religios-sufletească. Discursurile n'au ce căuta. Ele ar însemna o decădere din atmosfera de

INFORMAȚIUNI

† **Preotul Procopiu Coștea.** La vârsta fericită de 91 ani, a încetat din viață în ziua de 15 Septembrie c., vrednicul păstor al parohiei noastre Ighiel din protopopiatul Alba-Iulia. Venerabilul preot a slujit Biserica timp de 68 de ani, dintre cari 9 ca învățător confesional, iar 59 ca paroh. Puține păstoriri au fost atât de curate, de evlavioase și de binecuvântate, ca aceasta. Chipul părintelui Procopiu rămâne ca o pildă frumoasă pentru clerul și poporul nostru, profund impresionat de trecerea lui la cele vecinice. Domnul să-i dea bucuria împărăției sale.

Școala și părinții. Acum, la început de an școlar este util

să reamintim sugestiunile insistente, ce s'au făcut pe urma dureroaselor crime școlărești din lunile trecute. Mai stăruie încă în suflete groaza acelor întâmplări, și ele îndeamnă pe profesori și părinți să prevină dela început greșelile constatate, întrunindu-se cât mai des în consfătuiri prietenești, unde să se examineze viața elevilor și buna ei îndrumare. Subliniem rolul covârșitor în aceste discuții al profesorilor de religie. Sperăm că și-l vor înțelege și vor fi ascultați.

Casa de ajutor a Clerului. În zilele de 19 și 20 l. c., s'a ținut în Capitală cea dintâi adunare generală a Casei de

credit și ajutor a Clerului. Din rapoartele prezentate, cum și din desbaterile ce au avut loc, s'a constatat marea utilitate a acestei instituțiuni, atât pentru membrii, cât și pentru Biserică. Totul este în funcțiune de oameni cari o conduc, de cinstea, competența lor și nepărtenirea lor. S'au articulat și plângeri de rețineri ilegale din partea Statului, dar nu poate fi vorba decât de greșeli de birou ușor de corectat. Am dori ca în Consiliul de administrație să fie reprezentate toate Mitropoliile, spre a înlătura aprehensiunile îndreptățite. Din partea Eparhiei noastre au asistat la adunare păr. Dr. Sebastian Stanca, consilier eparhial și protopopii parlamentari.

Orașele de altădată. Budapesta se plânge și de românizarea silnică a orașelor ardeleni. Adevărul este, că sub regimul nostru viața lor revine în alvia normală, ca expresie reală a mediului în care trăiesc. Se știe, că pe vremuri orașele din Ardeal, erau germane și române. Un caz tipic. În 1777 orașul Arad — cum arată istoricul ungar Lakatos Oto — avea 5595 ortodocși, 2434 catolici și 124 israeliți; deci era oraș românesc. Maghiarizarea ulterioară era un proces politic artificial. În România acest proces nu mai este posibil, astfel încât orașul își recapătă fizionomia etnică de altădată. La fel e cu toate orașele înstrăinate.

Școlile minoritare. Acum la început de an școlar, presa maghiară consacră și ea coloane întregi școlii și culturii. Firește auzim și de astădată refrenul: mor școlile noastre din cauza pauperizării noastre și a persecuțiilor barbare la cari suntem condamnați. Tot atâtea vorbe goale, bune însă să instige pe naivi și străini. Căci pauperizarea ne-a atins pe toți din cauza crizei generale; dar nici pentru Unguri nu este tocmai dezastruoasă. Dovadă: au zidit în Cluj anii trecuți un mare liceu de fete cu vr'o 10 milioane, au înălțat un frumos spital al Bisericii reformate tot cam pe același preț, la Sf. Gheorghe în Săcuime au construit iarăș în proporții mari un liceu de băieți, altul de fete și un luxos imobil de raport. Exemplele se pot spori. Atunci: unde-i sărăcia și unde-i persecuția?

Săptămâna fructelor. Ministerul de agricultură a hotărât ca în toată țara să fie organizată o săptămână a fructelor, și anume între zilele de 16—21 Septembrie a. c. Camerele de agricultură s'au conformat acestei măsuri, punând la cale, cu ajutorul prefectilor, expoziții de fructe în fiecare reședință județeană. Deschiderea s'a făcut cu toată solemnitatea în Dumineca trecută, arătându-se însemnătatea lor pentru economia națională. Nu ne îndoim, că dacă aceste expoziții vor fi vizitate de agricultori și de țărani în grupuri, ei vor profita mult mai ales auzind și explicațiile organizatorilor.

Ce-ar vrea Ungurii. Senatorul catolic d. E. Gyárfás, cunoscut leader maghiar a ținut zilele trecute la Turda un discurs politic, în care reditează vechile clișee minoritare. Vom sublinia unul nou, puțin cunoscut, dar pe atât de revelator. Domnul senator se plânge, cu ipocrizie, că Budapesta, cu ocazia convențiilor încheiate de ea cu România, a desconsiderat interesele economice ale Ungurilor ardeleni, cerând ca în viitor așa ceva să nu se mai întâmple. Pretinde că minoritarii sunt loiali față de Stat prin faptul, că plătesc dări și fac armată. Ce iezuitism! Dar, dacă n'ar exista constrângere? Totuși în încheiere, cere ca jalbele unguștii să fie scoase din domeniul instabil al politicii externe, urmând ca ele să fie soluționate acasă prin acord comun. Sugestiunea este serioasă, când ne gândim la reclamațiunile numeroase îndreptate la Geneva contra Statului. Mai multă sinceritate, domnilor, și atunci înțelegerea nu va fi grea.

Stilul e omul. Ziarul „Unirea“ din Blaj pare excesiv de nervos, cum demonstrează paginile lui din vremea din urmă. Că se războește cu ortodoxia nu-i o noutate; deși prudența ar trebui s'o consilieze la altă atitudine. Căci în necazul „uniriștilor“ blăjeni, ortodoxia este și rămâne religia dominantă a Țării și a Familiei noastre regale. Nația noastră care simte și vede, mai bine decât atâția clarissimi, va trage într'o zi consecințele acestei situațiuni naționale. De asta pot fi siguri, fiindcă ne găsim în fața unui proces natural. Actele de silnicie nu pot rămânea în picioare, întocmai cum n'a rămas desbinarea politică a Românilor sub atâtea stăpâniri streine. Să-și tempezeze deci zelul și enervarea, păstrând măcar aparențele unui stil civilizată. Căci și acum în numărul dela 9 Septembrie onorabilii redactori alunecă pe panta divagațiilor de periferie, scriind despre un oarecare „prozelișm revoltător“ dela salinele dela Ocna Șugatag în Maramurăș. Ortodoxia este la largul ei în orice parte a țării, și de aceea violențele ce i se fac, fie chiar stilare, se pedepsesc într'o zi. Așadar, mai domol cu „anchetele“ și mai des cu regretetele de a fi jignit credința majorității zdrobitoare a națiunii române.

BIBLIOGRAFIE

Revue de Transylvanie. Nr. 2. Acest număr nou al excelentei reviste pentru informația străinătății, se prezintă în aceleași condițiuni impecabile. Articole, studii, dări de seamă și informații bogate orientează pe cititor în problema românească, așa cum ea trebuie văzută obiectiv în opoziție cu propaganda interesată dela Budapesta. Relevăm în deosebi articolul dlui Sextil Pușcariu despre limba din Ardeal, demonstrând că este una și aceeași cu cea din Moldova și Muntenia.

*

Gazeta Antirevizionistă. An. I. A-pare săptămânal. Redactor Isaia Tolan. Arad, Str. Nicu Stejărel 3. Fiecare număr 8 pagini. E o gazetă nouă, foarte bine scrisă. Merită sprijinul larg al clasei noastre culte, care găsește aici material prețios în acțiunea antirevizionistă.

„Tara Barsei“. Anul VI. Nr. 5. Brașov. Abonament anual 260 Lei. Excelenta revistă lunară de sub conducerea dlui Ax. Banciu, aduce în fiecare număr material ales, bogat și interesant. Constatăm cu plăcere, că revista aceasta continuă realmente frumoasele tradiții literare ardeleni, oferind lecturi reconfortante într'o execuție tehnică ireproșabilă. Familiile noastre vor găsi în ea un prieten ca de vremuri bune. Noi ne facem o datorie de conștiință, s'o recomandăm preoților și fruntașilor noștri, mai ales că abonamentul este foarte redus, iar revista dă în schimb numere bogate de peste 100 pagini, cum este și cel de față. Adresa: Str. Mureșenilor 22.

Consiliul Eparhial ort. rom. Cluj.

Nr. 5444/1934.

COMUNICAT

Revenind la ordinul nostru Nr. 5222 din 28/VIII a. c. aducem la cunoștință oficiilor noastre protopopești că ord. circular Nr. 131218/14283 dat de On. Minister al Cultelor cu privire la eliberarea carnetelor de călătorie cu 50% reducere pe C. F. R. pentru cântăreții bisericilor, privește numai pe cântăreții luați în bugetul Statului și retribuțiți cu salariu lunar. Fiindcă cântăreții bisericilor noastre nu beneficiază de acest favor acordat celor din vechiul Regat, în consecință pierd și dreptul la carnet cu reducere pe C. F. R.

Totuși noi am intervenit de nou la Onor. Minister ca să repare această situație jignitoare și inechitabilă, ce lovește personalul cântăreților noștri din Ardeal și credem, că cel puțin acest favor li-se va acorda și lor acum.

Cluj, la 11 Septembrie 1934.

Consiliul eparhial.

Nr. 5549/1934.

Comunicat oficial.

Ca o subliniere a ordinelor noastre Nrii 7592/1927, 5270/1930 și 4239/1931 comunicăm — spre știre conformare — și noul ordin Circular al Consiliului Central Bisericesc de Nr. 7464 din 6 Sept. a. c. de cuprinsul: De multe ori parohiile au tendința de a lăsa în părăsire vechile biserică, monumentele istorice, care ar trebui să fie un obiect de mândrie pentru parohiile cari le posedă, să le respecte să le îngrijească cu sentiment de pioasă dragoste.

Aceste biserică ar trebui privite ca niște obiecte sacre, ca un muzeu, în care sătenii să aibă prezentă tot momentul istoria strămoșilor cu toate suferințele lor.

În scopul de a salva aceste comori scumpe nouă tuturor, cu frățescă dragoste, Vă rugăm să binevoiiți a dispune să se recomande parohiilor cari au biserică vechi, să facă orice sacrificii să le păstreze, să le întrețină și ori de câte ori au o sumă cât de mică strânsă, să o folosească pentru întreținerea acestor scumpe moșteniri ale strămoșilor. Vom ținea contact în acest scop cu Comisiunea

Monumentelor Istorice, care e gata în tot momentul să îndrumeze și să ajute.

Este regretabil că unele parohii lasă în părăsire bisericile vechi cari s'ar putea repara și construesc altele de cele mai multe ori cu o arhitectură de un gust îndoeinic și de o soliditate cu mult inferioară a vechilor biserică pe cari parohiile le lasă în părăsire. Pentru aceasta, cu frățescă dragoste Vă rugăm să binevoiiți a comunica parohiilor că nu au voie nici să ceară planuri de biserică nouă, nici să procedeze la construirea unei noi biserică înainte de a aduce la cunoștință, că în parohie există sau nu vre-o biserică construită înainte de 1834.

Cluj, la 13 Septembrie 1934.

Consiliul eparhial

Nr. 5401/1934.

Comunicat.

Se aduce la cunoștința tuturor profesorilor noștri de religie că până la alte îndrumări din partea Sf. Sinod vor avea să pună în aplicare programa analitică, elaborată de Ministerul Instrucției și publicată în Monit. Ofic. Nr. 191 din 21 Aug. 1934.

Cluj, la 15 Septembrie 1934.

Consiliul eparhial

Nr. 5540/1934.

Comunicat oficial.

Constatăm că unii preoți la comandarea de clopote bisericesti nu dau importanța cuvenită tonului clopotelor și acordului sau armoniei lor de ansamblu dispunem ca la recepționarea clopotelor comandate să se consulte un expert — profesor de muzică — cu deplin auz muzical și cu temeinice cunoștințe de armonie și în special:

1. Când parohia are deja un clopot vechiu și dorește să-și mai procure unul sau mai multe clopote noi pe lângă cel vechiu, mai întâi se va constata precis tonul clopotului vechiu și în acord cu acesta va face comanda clopotului sau clopotelor noi.

2. La fel va proceda și când parohia are deja două sau trei clopote și dorește a le completa ansablul în deplină armonie consonantă.

3. Parohiile cari au clopote cu sunete ce nu se potrivesc a căror disonanță enervantă o poate constata orice om cu auz muzical, să încerce a face schimb cu alte parohii a căror clopote să află în aceiași situație neplăcută, întrucât prin schimbul lor s'ar putea potrivi sunetele clopotelor, ori să schimbe clopotul nepotrivit la firma liferantă calculând diferența de preț în minus sau plus.

În modul acesta se va putea îndrepta și restabili armonia clopotelor disonante.

Cluj, la 13 Septembrie 1934.

Consiliul eparhial.

Publicație de licitație.

Conform legii contabilității publice, se publică concurs prin licitație pentru furnizarea p.inei și cărnei necesare Internatului Academiei teologice ort. rom. din Cluj.

Condițiile speciale ale furnizării se pot vedea în orele de birou la Direcțiunea Internatului din Str. Iașilor Nr. 14.

Licităția se va ținea la 28 Septembrie a. c., orele 10 a. m., în biroul Internatului, pe baza ofertelor închise înaintate până la acea dată.

Cluj, la 15 Septembrie 1934.

Direcțiunea Internatului.

Tipografia Eparhiei ortodoxe române, Cluj.